

Arvamuse esitamine Euroopa Liidu ühtse turu erakorraliste meetmete paketi kohta

Lugupeetud Gertrud Luhaoja-Sobak!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust Euroopa Liidu ühtse turu erakorraliste meetmete paketi (edaspidi SMEI) kohta, mis peaks tulevaste hädaolukordade korral tagama kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumise ning kriisis oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavuse. Oleme SMEI paketiga tutvunud ning järgnevalt esitame oma kommentaarid ja ettepanekut SMEI paketi kohta.

1. SMEI paketi kohaldamisala peab olema väga selge

Et reaalses kriisiolukorras ka meetmete pakett toimiks, peab loodav meetmete kogum olema selgelt, üheselt ja konkreetselt määratletud. Leiame, et piisavalt täpselt ei ole määratletud mõistet „kriis“, „ühtse turu hädaolukord“, „strateegilise tähtsusega valdkond“, „strateegilise tähtsusega kaubad ja teenused“ ja „kriisi seisukohast olulised kaubad ja teenused“ ning nende mõistete ebamäärane sõnastus võib meetmete rakendamise käigu põhjustada arusaamatusi.

Artiklis 3 lõikes 3 kasutatakse mõiste „ühtse turu hädaolukord“ selgitamiseks väljendit laiaulatuslik mõju. Tegemist on väga ebamäärase sõnastusega ning selline ebatäpne sõnastus loob ohu, et seda mõistet võivad puudutatud isikud tõlgendada erinevalt. Sellised ebapiisavalt täpsustatud mõisted toovad kaasa suurema õigusliku ebakindluse, kuna puudutatud isikud võivad neid väga erinevalt tõlgendada. Soovitame need mõisted täpsemalt ja üheselt mõistetavamalt määratleda.

Lisaks on Kaubanduskoda seisukohal, et SMEI paketi kasutamine kriisiolukorra lahendamiseks peab olema viimane abinõu, kuna paketi kasutamine annab koimisjonile ulatuslikud volitused vaba turu toimimise sekkumiseks. Vaba turu toimimise seisukohalt on oluline, et turg getutseks võimalusel ilma sellise sekkumiseta.

2. Prioriteetsed tellimused

SMEI paketi artikkel 27 lg 2 kohaselt võib komisjon nõuda ettevõtetele võtta vastu ja eelisjärjekorras täita tellimusi kriisi seisukohast olulise kauba tootmiseks või tarnimiseks. Kui komisjonile antakse volitus sekkumiseks ettevõtete tegevusse, siis võib see

kahjustada ühtse turu toimimist, kuna komisjoni sekkumise tõttu ei ole kaupade liikumine enam takistusteta. Samuti leiame, et kui komisjonile antakse võimalus nõuda kriisiolukordadega seotud kaupade prioriteetsete tellimuste vastuvõtmist, siis peavad olema kehtestatud ka väga täpsed ja selged kriteeriumid, mis õigustavad sellist sekkumist ettevõtete tegevusse.

Lisaks jääb SMEI paketi kohaselt ettevõttele võimalus keelduda komisjoni ettepanekust prioritseerida tellimusi. Sellisel juhul on ettevõttel artikkel 27 lg 4 kohaselt kohustus esitada komisjonile kümne päeva jooksul alates otsuse teatavakstegemisest põhjendatud selgitus, milles ettevõtte põhjendab nõuetekohaselt, miks tal ei ole võimalik nõuet täita. Kaubanduskoda leiab esmalt, et ettevõttele antav kümne päevane tähtaeg selgituste andmiseks on ebamõistlikult lühike. Mõistame, et kriisiolukorras on vaja väga kiiret tegutsemist, kuid komisjoni nõudmisel prioriteetsete tellimuste täitmine nõuab ettevõtte tegevuses ilmselt suuri muudatusi ning sellest tulenevalt võtab aega ka nõudmise täitmise võimalikkuse hindamine. Seega leiame, et 10 päeva jääb väga lühikeseks, et anda selgitusi selle kohta, miks keeldutakse komisjoni nõudmisest. Kaubanduskoda on seisukohal, et ettevõttele peaks jääma seisukohtade esitamiseks vähemalt 30 päeva, kuna selline ajavahemik annab ettevõtetele mõistliku aja, mille jooksul hinnata, kas nad saavad antud nõudmist täita või mitte ning seda ka asjakohaselt põhjendada.

3. Ettevõtjatele esitatavad teabenõuded

Tulenevalt SMEI põhiinstrumendi artiklist 24 on komisjonil õigus nõuda ettevõtetelt teavet seoses kriisi seisukohast oluliste kaupade ja nende osade tootmisvõimsuse ja võimalike olemasolevate varude kohta liidus ja kolmandates riikides asuvates tootmisrajatistes, mida nad käitavad, millega nad sõlmivad lepinguid ja millelt nad ostavad tarneid, samuti teavet kõikide asjaomaste tarneahelahäirete kohta. Tegemist on ettevõtete jaoks väga olulise ja tundliku äriteabega ning sellest tulenevalt on väga oluline, et säiliks ettevõtlusvabadus ning ärisaladuse kaitse. Seega on Kaubanduskoda seisukohal, et komisjoni poolt taotletav teave peab olema mõistlik ja vajalik ning andmete kogumisel tuleb järgida äärmise vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Lisaks oleme seisukohal, et esitatud teabe suhtes tuleb rakendada kõige rangemaid andmekaitsemeetmeid ning teabe esitamine peab toimuma vabatahtlikkuse alusel, kuna kriisiolukorras võib ettevõtte jaoks tundliku info avalikustamine ning lekkimine kaasa tuua ohtlikud tagajärjed, mis võivad näiteks soodustada rünnakuid või tuua takistusi ettevõtte tegevusele. Muuhulgas märgib Kaubanduskoda, et eelnimetatud teabenõue kujutab endast ettevõtetele väga suurt koormust ning aruandluskohustust, mis kriisi olukorras on ettevõtetele väga ebamõistlikult koormav.

4. Ettevõtjatele määratavad trahvid seoses teabenõudele vastamata jätmise või prioriteetse tellimuse täitmata jätmise korral

Artikkel 28 lg 1 nimetatud juhtudel on komisjonil õigus määrata ettevõttele trahv, mille maksimaalne suurus on 200 000 eurot. Kaubanduskoda ei nõustu ega poolda ettevõtetele trahvide määramist kriisi ajal, kuna ettevõtete tegevus on niigi kriisi olukorras

komplitseeritud ning samuti on ettevõtted kriisi lahendamise seisukohalt väga olulised, et tagada kaupade ja teenuste vaba liikumine. Seega on vaja soodustada koostööd kõigi osapoolte vahel ning selliste suuremahuliste trahvide määramine kriisi lahendamisele kaasa ei aita.

Samuti leiame, et tegemist on ebamõistlikult suure trahvimääraga just kriisiolukorra ajal, kus ettevõtete toimimine ja säilimine on niigi ohustatud ning selline suuremahuline trahv halvendab ettevõtte suutlikust edasi tegutseda veel väga suure mahus.

5. Valvsusmeetmed

SMEI paketi artikkel 11 lg 3 kohaselt koostavad liikmesriigid valvsusrežiimi ajal nimekirjasid olulistest ettevõtetest, kes tegutsevad nende strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelates, mida on nimetatud valvsusrežiimi kehtestamist käsitlevas rakendusaktis. Sellest tulenevalt on liikmesriikidel õigus esitada ka ettevõtetele teabenõudeid seoses strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste kättesaadavust mõjutavate tegurite kohta. Kaubanduskoda leiab, et sätestatud peaksid olema konkreetsed piirangud ettevõtjatelt andmete kogumiseks ning andmete kogumisel tuleb järgida äärmise vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet.

6. Muud kommentaarid

Kaubanduskoda leiab, et SMEI ettepanekus välja toodud meetmed on sammsammulised ning sellest tulenevalt on kriisi olukorras toimimiseks liiga koormav. Et kriisi olukorras pakett toimiks, peavad meetmed olema tõhusad ning ei tohi olla osapoolte jaoks liigselt koormav. Meetmed ei tohi endaga kaasa tuua asjatut halduskoormust.

SMEI paketi meetmed toovad VKEde jaoks tõenäoliselt kaasa suure mõju ja võimalikud kulud, eelkõige selliste meetmete puhul nagu kohustuslikud teabenõuded ning tootmise suurendamise ja prioriteetsete tellimuste vastuvõtmise nõuded. SMEI paketi ei nähtu väiksemate ettevõtjate jaoks lihtsustatud korda, kuid see on väga vajalik arvestades võimaliku mõju ja kulusid VKEdele.

Loodame, et peate võimalikuks Eesti seisukohtade kujutamisel võtta arvesse Kaubanduskoja kommentaare ja ettepanekuid.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor



EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Koostanud: Ireen Tarto ireen.tarto@koda.ee